

Μπριγκ. γλυκοκάλαμο 'Ιων. (Σμύρν.) Κρήτ. (Σητ.) Κύπρ. Κῶς (Πυλ.) Μακεδ. (Καταφύγ.) Μεγίστ. Νίσυρ. Σύμ. — Π. Γενναδ., Λεξικ. φυτολογ., 225 — Λεξ. Βλαστ. 459.463 Πρω. Δημητρ. γλυκοκάλαμος ό, 'Ιος.

Τό 'Ελληνιστ. οὐσ. γ λ υ κ ο κ α λ α μ ο ν. 'Ο τύπ. καί παρὰ Δουκ. καί Σομ.

Α) Κυριολ. 1) Τό φυτόν Σακχαροκάλαμον τό φαρμακευτικόν (Saccharum officinarum) τῆς οἰκογ. τῶν 'Αγρωστιδῶν (Gramineae) Κύπρ. Κῶς (Πυλ.) Μακεδ. (Καταφύγ.) Μεγίστ. Νίσυρ. Ρόδ. Σύμ. Χίος (Χαλκ. κ.ά.) — Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ 2, 183 καί 'Επιστ. 'Επετ. Πανεπ. 2 (1905/6), 52 Π. Γενναδ., Λεξικ. φυτολογ., 225 — Λεξ. Βάιγ. Βυζ. Βλαστ. 459 Πρω. Δημητρ.: 'Ἄσμ.

Γλυκύ μου γλυκοκάλαμο, 'πό τῆς Σουριᾶς τὰ μέρη, πού κόβγουν οἱ ἀράπηδες μέ μυρικό μαχαίρι (μυρικό = μυρωδάτο) Νίσυρ.

Νά φάης 'πού τό γλυκοκάλαμον πού τρών οἱ ἀντρειωμένοι Ρόδ.

Καλάμι γλυκοκάλαμον, εἰς τή στεργιάν ἐβλαίν-ρεις, τήψ ψίχα κάμνον νδη γλυκό, τό φλόμο κάμνονμι μέλι Κῶς (Πυλ.) Συνών. ζ α χ α ρ ο κ α λ α μ ο. 2) Τό φυτόν Κασσία ή δξύφυλλος (Cassia acutifolia) τῆς οἰκογ. τῶν Ψυχανθῶν (Papilionaceae) Λεξ. Μπριγκ. Βλαστ. 3) 'Η κανέλα, ή όποία παράγεται ἀπό τό φυτόν Κιννάμωμον τό κεϋλανικόν (Cinnamomum ceylanicum) τῆς οἰκογ. τῶν Δαφνιδῶν (Lauraceae) Πόντ. (Κερασ. κ.ά.) Συνών. κ α ν έ λ α. 4) Εἶδος ποώδους ἐδωδίου φυτοῦ Κρήτ. (Σητ.)

'Η λ. καί ὡς τοπων. ὑπό τοὺς τύπ. Γλυκοκάλαμο Χίος (Χαλκ.) Γλυκοκάλαμα Χίος καί ὡς ἐπών. ὑπό τόν τύπ. Γλυκοκάλαμος 'Αθῆν.

Β) Μεταφ. 1) 'Ο φίλος, ό προσφιλης 'Ιος Νίσυρ.: 'Ἄσμ. Δέ μαγειρεύγω πιό κουτσά, δέ στήνω πιό τσουκάλι, σάν ἔρχη ό γλυκοκάλαμος, θά μαερέψω πάλι 'Ιος. 2) Τό ἀνδρικόν μόριον Χίος: 'Αχ-χου, μάννα μου, κ' εἶντα 'ν' τοῦτο πού μ' ἀγγίει! — Γλυκοκάλαμον ἔν', κόρη μου, τσαί φάε το νά γίνης νοικοτσυρά.

γλυκοκαλάμποκο τό, Γ. Σακελλοπ., 'Ανοιξιάτ. γεννήμ., 12.

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γ λ υ κ ό ς καί τοῦ οὐσ. κ α λ α μ π ό κ ι.

Τό φυτόν Ζέα ή σακχαρώδης (Zea saccharata) τῆς οἰκογ. τῶν 'Αγρωστιδῶν (Gramineae).

γλυκοκαλάτζευτος ἐπίθ. ἐνιαχ. γλυκοκαλάτζευτος Πόντ. (Σάντ. Χαλδ.)

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γ λ υ κ ό ς καί τοῦ ρ. κ α λ α τ ζ ε υ ό.

Εὐπροσήγορος εἰς τοὺς λόγους, γλυκομίλητος ἔνθ' άν.: Κόκκινα τὰ χράδας ἀτουν, γλυκοκαλάτζευτοι, ἄμιον Παναγίες (χράδας = πρόσωπα) Σάντ. Πολλά γλυκοκαλάτζευτος ἔν' ή θεγατέρα 'τς Χαλδ. Συνών. γ λ υ κ ο μ ί λ η τ ο ς. 'Αντίθ. ἀ κ α λ ά τ σ ε υ τ ο ς, ἀ κ α τ ά δ ε κ τ ο ς.

γλυκοκαλημερίζω ἐνιαχ. γλυκοκαλημερίντζω 'Αστυπ.

'Εκ τοῦ ἐπιρρ. γ λ υ κ ά καί τοῦ ρ. κ α λ η μ ε ρ ί ζ ω. Χαιρετῶ γελαστός καί μέ γλυκύτητα.

γλυκοκαμμύω ἐνιαχ. γλυκοκαμμύζω Μακεδ. (Σέρρ.)

'Εκ τοῦ ἐπιρρ. γ λ υ κ ά καί τοῦ ρ. κ α μ μ ύ ω.

'Ημικλείω, καμμύω τοὺς ὀφθαλμούς κατὰ τρόπον γλυκύν, δηλ. μετὰ χάριτος.

γλυκοκαρδίζω Γ. Ψυχάρ., Ζωή κι ἀγάπ., 145.

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γ λ υ κ ό κ α ρ δ ο ς.

Μεταβ. καί ἀμτβ., εὐχαριστῶ τινα διὰ τῆς συμπεριφορᾶς μου ή τέρπομαι, εὐχαριστοῦμαι: Τόσο τοῦ ἔφτανε γιὰ νά γλυκοκαρδίση 'ς τό δρόμο τόν κουραστικό.

γλυκόκαρδος ἐπίθ. Λεξ. Δημητρ.

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γ λ υ κ ό ς καί τοῦ οὐσ. κ α ρ δ ι ά.

'Ο ἔχων γλυκεῖαν καρδίαν, ό πρᾶος. Συνών. κ α λ ό κ α ρ δ ο ς.

γλυκοκαρκάτζελο τό, ἐνιαχ. γλυκοκαρκάτζελο Πελοπν. (Μεσσην.)

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γ λ υ κ ό ς καί τοῦ οὐσ. κ α ρ κ α τ ζ έ λ ι.

'Ο τύπ. γ λ υ κ ο κ α ρ ά ν τ ζ ε λ ο δι' ἀνομοίωσιν.

Εἶδος ἐδωδίου πόας τῆς οἰκογ. τῶν Συνθέτων (Compositae).

γλυκόκαρπος ἐπίθ. Φ. Πανᾶ, Λυρικ., 56.

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γ λ υ κ ό ς καί τοῦ οὐσ. κ α ρ π ό ς.

'Ο παράγων γλυκύν καρπόν.: Ποίημ.

"Ο,τι μυριόπλουμο λουλούδι ἐξοῦσε μέσ' 'ς τήν ἀγκάλη μου τή μυρωμένη, ὅ,τι γλυκόκαρπο δεντρί μου ἀνθοῦσε ξερό καί ἔρημο τώρα μοῦ μένει.

γλυκοκάστανο τό, Πελοπν. (Σκόρτσιν. κ.ά.)

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γ λ υ κ ό ς καί τοῦ οὐσ. κ ά σ τ α ν ο.

Ποικιλία καστανου μέ γλυκεῖαν γεῦσιν: Γλυκοκάστανα πουλοῦσαν οἱ γυρολόγοι μαράβηδες.

γλυκοκατεβάζω Γ. Σουρ., Ρωμ., 2.

'Εκ τοῦ ἐπιρρ. γ λ υ κ ά καί τοῦ ρ. κ α τ ε β ά ζ ω.

Καταβιβάζω εἰς τόν φάρυγγα, ήτοι πίνω τι ήδέως, εὐχαρίστως: Ποίημ.

Καί τή στιγμή πού ό Ρωμιός τό γλυκοκατεβάζει (νοεῖται τό κρασί).

γλυκοκατεβαίνω Λεξ. Δημητρ.

'Εκ τοῦ ἐπιρρ. γ λ υ κ ά καί τοῦ ρ. κ α τ ε β α ί ν ω.

1) Καταβαίνω κατὰ τρόπον ἀπαλόν, ήρέμως: Γλυκοκατέβαιναν οἱ κοπέλες. 2) 'Επὶ ἐδάφους ή ροῆς ὑδάτων, χωρῶ ἀπαλῶς, ήρέμως πρὸς τό κατωφερές.

γλυκοκατιμέρι τό, ἐνιαχ. γλυκατ'μέρ' Σάμ.

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γ λ υ κ ό ς καί τοῦ οὐσ. κ α τ ι μ έ ρ ι, τό όπ. ἐκ τοῦ Τουρκ. *k a t m e r*. 'Ο τύπ. γ λ υ κ α τ ' μ έ ρ ' δι' ἀνομοιωτικήν πτώσιν τῆς συλλαβῆς -κ ο-.

1) Εἶδος γλυκύσματος ἐνιαχ. 2) Εἶδος παιδιᾶς κορασίδων, κατὰ τήν όποίαν ή ἐκλεγεῖσα μάννα καί τὰ ὑπόλοιπα κοράσια κρατοῦν ἀπό τῶν ἄκρων ὀθόνην, τήν όποίαν ή ἐκ τῶν παικτριῶν καλουμένη νά τ ρ α υ ή ξ η, ὀφείλει, τούναντίον, ν' ἀφήσῃ. 'Εάν κατὰ λάθος ἐξακολουθήσῃ κρατοῦσα ταύτην, ὑποχρεοῦται νά πέσῃ κατὰ γῆς, κρύπτουσα τήν κεφαλήν της μεταξύ τῶν σκελῶν τῆς μάννας. Τά λοιπά τότε κοράσια θέτουν ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς χαμαὶ εὐρισκομένης

ἐπαλλήλους τοὺς γρόνθους των, αὕτη δέ, εἰς ἐρώτησιν τῆς μάννας ποιοῦν ὁ γρόθος εἶν' ἀπὸ πάνου; ὀφείλει νὰ ἐπιτύχη τὴν ὀρθὴν ἀπάντησιν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει γρονθοκοπεῖται ὑπὸ τῶν συμπαικτριῶν καὶ ἡ ἐρώτησις ἐπαναλαμβάνεται μέχρις ὅτου δοθῇ ἡ ὀρθὴ ἀπάντησις, ὅτε ἡ παιδιὰ ἐπαναρχίζει. Ἡ παιδιὰ παίζεται καὶ διὰ περιστροφῆς ὑπὸ τῆς μάννας δακτυλιδίου, δι' οὗ διέρχεται λεπτὸν σχοινίον ἢ λωρὶς ὑφάσματος, τῆς μάννας ἐκφωνούσης τότε τὴν λέξιν κατ'μέρ' καὶ καλούσης μίαν τῶν συμπαικτριῶν νὰ τρανήξῃ τὸ πανὶ Σάμ.

γλυκοκατούρημα τό, ἐνιαχ. γλυκοκατούρημαν Πόντ. (Κερκασ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γ λ υ κ ο κ α τ ο υ ρ ῶ.

Ὁ αὐνανισμός. Συνών. γ ο υ δ ᾶ ρ ι σ μ α, μ α λ α κ ί α, τ ρ ο μ π ᾶ ρ ι σ μ α.

γλυκοκατουρῶ Πόντ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. γ λ υ κ ᾶ καὶ τοῦ ρ. κ α τ ο υ ρ ῶ.

Ἐπὶ αὐνανιζομένου, ἐκσπερματίζω, ἀποσπερματίζω, χύνω. Συνών. γ ο υ δ ᾶ ρ ω, μ α λ α κ ί ζ ο μ α ι, τ ρ ο μ π ᾶ ρ ω.

γλυκοκελάδημα τό, λόγ. σύνθηθ. γλυκοκελάδημα Λεξ. Πρω. Δημητρ. γλυκοκελάδησιμα Θράκ. (Ἀδριανούπ.) γλυκοκιλάδησιμα Λεξ. Βάνγ. γλυκοκιλάδησιμα Ζάκ. γλυκοτσελάδησιμα Πελοπν. (Ξεχώρ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γ λ υ κ ο κ ε λ α η δ ῶ. Ὁ τύπ. γ λ υ κ ο κ ι λ ᾶ δ ι σ μ α καὶ εἰς Σομ.

Ἐπὶ πτηνῶν, τὸ γλυκὺ, εὐχάριστον κελάδημα ἔνθ' ἄν. β) Μεταφ., λόγος εὐήχως λόγ. ἐνιαχ.

γλυκοκελαηδίστρα ἡ, ἐνιαχ. γλυκοκελαδίστρα Ι. Γρυπάρ., Σκαράβ.—Λεξ. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γ λ υ κ ὸ ς καὶ τοῦ οὐς. κ ε λ α η δ ῖ σ τ ρ α.

Ἡ ἡδύφωνος ἔνθ' ἄν.: Ποίημ.

Σὰν τὴ δική σου τὴ φωνὴ δὲν ἔχουν, γλυκοκελαδίστρα Ι. Γρυπάρ., ἔνθ' ἄν.

γλυκοκέλαηδος ἐπίθ. ἐνιαχ. γλυκοκέλαδος Φ. Πανῶ, Λυρικ., 73 καὶ 446 γλυκοκίλαδος Λεξ. Βάνγ.

Ἐκ τοῦ ρ. γ λ υ κ ο κ ε λ α η δ ῶ. Ὁ τύπ. γ λ υ κ ο κ ι λ ᾶ δ ο ς καὶ εἰς Σομ.

Ὁ ἡδύφωνος ἔνθ' ἄν.: Ποίημ.

Γλυκοκέλαδα ἀηδόνια | καὶ αἰτοὶ λογιγοθρεμμένοι, κρυσταλλόνερα ρυάκια | καὶ λουλούδια διαλεχτὰ Φ. Πανῶ, ἔνθ' ἄν., 73.

γλυκοκελαηδοῦσα ἡ, Κ. Παλαμ., Ἀσάλ. Ζωή², 97—Λεξ. Πρω. Δημητρ. γλυκοκελαδοῦσα Ἡπ.—Λεξ. Πρω. Δημητρ. γλυκοκιλαδοῦσα Ἡπ. γλυκοτξελαοῦσα Κύπρ.

Ἐκ τοῦ ρ. γ λ υ κ ο κ ε λ α η δ ῶ. Ὁ τύπ. γ λ υ κ ο κ ι λ ᾶ δ ο ῦ σ α καὶ εἰς Σομ.

Ἡ ἡδύφωνος, ἐπὶ τῶν πτηνῶν Σομ.: Γλυκοκιλαδοῦσα καρδερίνα ἔνθ' ἄν. β) Μεταφ., ἡ ἡδέως ᾄδουσα, ἐπὶ γυναικῶν Ἡπ. Κύπρ.—Κ. Παλαμ., Ἀσάλ. Ζωή², 97—Λεξ. Πρω. Δημητρ.: Ἀσμ.

Εἶχε μὲν κόρη ὁμορφονιά καὶ γλυκοκελαδοῦσα Λεξ. Δημητρ.

Τ' ἐπιάστην ἡ φωνοῦλ-λα μου ἡ γλυκοτξελαοῦσα Κύπρ. || Ποίημ.

Τοῦ Δωδεκάνησου ἀφροστέφανες, μιλοῦσατε μὲ τὴν καθάρια σας φωνὴ τὴ γλυκοκελαηδοῦσα Κ. Παλαμ., ἔνθ' ἄν. Συνών. γ λ υ κ ο λ α λ ο ῦ σ α. γ) Ὁ ἀναδίδων γλυκεῖς, εὐαρέστους τόνους, ἐπὶ μουσικῶν ὀργάνων Λεξ. Δημητρ.

γλυκοκελαηδῶ πολλαχ. γλυκοκελαδῶ Θήρ. Ρόδ. Φολέγ. Χίος—Λεξ. Μπριγκ. Πρω. Δημητρ. γλυκοκελαδῶ Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γλυκοκελαδῶ Λεξ. Πρω. Δημητρ. γλυκοκελαηδῶ Πάρ.(Λεῦκ.) γλυκοκελαηδῶ Ζάκ. Θράκ. (Αἶν.) Κύθν. Πελοπν. (Λακων. Πιλάλ.)—Α. Λασκαρῆτ., Ποίημ., 203—Λεξ. Δημητρ. γλυκοκελαηδῶ Θάσ. γλυκοκιλαδῶ Λεξ. Βάνγ. γλυκοκελαηδῶ Κ. Παλαμ., Γράμματ. Ι, σ. 123—Λεξ. Πρω. Δημητρ. κ.ά. γλυκοκιλαηδῶ Λεξ. Δημητρ. κ.ά. γλυκοκιλαηδῶν Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκρυναν.) γλυκοτσελαηδῶ Πελοπν. (Ξεχώρ.) γλυκοτσειλαδῶ Χίος γλυκοτσειλαδῶ Μεγίστ. γλυκοκελαδίζω Ρόδ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. γ λ υ κ ᾶ καὶ τοῦ ρ. κ ε λ α η δ ῶ. Ὁ τύπ. γ λ υ κ ο κ ι λ ᾶ δ ῶ καὶ εἰς Σομ., ὁ δὲ γ λ υ κ ο κ ι λ ᾶ η δ ῶ καὶ εἰς Ἑρωτόκρ. Α 1211, Β 541, Ε 779 καὶ 844 (ἐκδ. Σ. Ξανθοῦδιδ.): «εἶναι πολλῶ λογιῶ πουλλιὰ, πού γλυκοκελαηδοῦσι» Ἑρωτόκρ. Α 1211.

Ἄδω, κ ε λ α η δ ῶ μὲ φωνὴν γλυκεῖαν, κατὰ τρόπον γλυκόν, εὐχάριστον, συνήθως ἐπὶ πτηνῶν πολλαχ.: Ἀσμ.

Λέντρα μου, μὴν ἀνθίσετε, κάμποι, μὴ λουλουδίσετε, καὶ σεῖς, πουλλιὰ τῆς ἀνοιξης, μὴ γλυκοκιλαηδήσ' τε Πελοπν. (Λακων.)

Τὰ βλέπω γὰρ τὰ μάτια σου πὼς εἶναι μενεξέδες, γιὰ σένα γλυκοκιλαηδοῦν τ' ἀηδόνια 'ς τοὺς μπαξέδες Πελοπν. (Πιλάλ.)

Ἐλᾶτι πιάστε τοὺ χουρὸ ὅλα τὰ κοριτσάκια, νὰ γλυκοκιλαηδήσιτι σὰν τὰ χελιδονάκια Θράκ.

Σήμερις ὅλα τὰ πουλλιὰ ᾄς γλυκοκελαδοῦσι καὶ ᾄς λέν' τὰ καλορρίζικα, ὥσπου νὰ βαρεθοῦσι Θήρ.

Ὁδο σ' ἐγέννα ἡ μάννα σου, ὅλα τὰ δέδρα ἀθοῦσαν καὶ τὰ πουλλάκια 'ς τσι φωλιές ἐγλυκοκελαηδοῦσαν Κρήτ.

Ὁ Μάης κάνει τὴν ἀρχὴ καὶ ὅλα τὰ δέδρα ἀνθοῦνε καὶ τὰ πουλλάκια 'ς τὸ κλαδί πού γλυκοκελαηδοῦνε Κύθν.

Ἀτέδι τό 'χον τὰ πουλλιὰ νὰ γλυκοκελαδοῦσι καὶ ἀτέδι τό 'χον g' οἱ ὀχτροὶ τὸ δέλοιπο νὰ 'ποῦσι Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἀγαπημένα δυὸ πουλλιὰ σὰ γλυκοκελαηδοῦνε, γιὰ δὲς καημὸς πού εἶν' αὐτὸς σὰν ἀποχωριστοῦνε Πάρ. (Λεῦκ.)

Καὶ γροικῶ τὴν πέτρικάν μου | κ' ἐγλυκοκελάδιζέ μου Ρόδ.

Καναρίνι κίτρινο, | μ' ἔφερες σὲ κίνδυνο τὸ πρῶι πού μὲ ξυπνᾷς, | ὅταν γλυκοκελαδᾷς Φολέγ.

Τριανταφυλλένια μάγουλα καὶ μάτια μενεξέδες γιὰ σένα γλυκοκελαηδοῦν τ' ἀηδόνια 'ς τοὺς μπαξέδες Ψαρ. || Ποίημ.

